

LJUBICA DONAVA / DUNAV LJUBAVNIK

Rade Tomić

Copyright © Dalibor Tomić, Dounia Tomić, Jaroslav Tomić, Yves Tomić za pesmi
v izvirniku
Copyright © Krištof Dovjak za prevode pesmi in izvirnik spremnega besedila
Copyright © Dragana Bojanić Tijardović za prevod spremnega besedila

Katalogni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v
Ljubljani
COBISS.SI-ID=305104640
ISBN 978-961-94339-6-6 (pdf)

Rade Tomić

**LJUBICA DONAVA
DUNAV LJUBAVNIK**

Prevedel Krištof Dovjak
Preveo Krištof Dovjak

*Kulturno-umetniško društvo Poiesis
Ljubljana, april 2020*

Krištof Dovjak

Rade Tomić – Šumski dijakon

Da li je reka u ženskom obliku nežna a u muškom divlja?

Naslov pesme *Dunav ljubavnik* nemoguće je doslovno prevesti sa srpskog na slovenački jezik, ali prepreka se možda može preusmeriti u smisaoni tok koji bi možda mogao, mada nedoslovan/nedostatan, da ispere komunikacijske jezičke šumove i izazove talasanje dvojezičkog.

Izbor pesama Radeta Tomića koji je pred nama u slovenačkom prevodu nosi naslov *Ljubica Donava / Dunav ljubavnik* zbog povezivanja pomoću vode koja je jedan od osnovnih motiva Tomićevoga pesničkoga opusa; zbog preplitanja bliskih i dalekih svetova koji predstavljaju ključnu temu/materiju u sve četiri Tomićeve knjige iz kojih je izbor napravljen; zbog sažimanja žensko-muške čulnosti, napetosti i putenosti kao osnovnih poluga Tomićevog govora-pevanja.

Nije li neprevodivost ona transkosmička tajna koja »*Poetu iz južnih krajeva*« Radeta Tomića najviše uzbuđuje, iako je, kako tvrdi u jednoj od svojih pesama, već »[...] *pretražio sva sazvežđa*«?

Da li je reka u ženskom obliku divlja a u muškom nežna?

Sudari, suprotnosti i pronalaženje mogućnosti suživota različitih svetova, to je tematika Tomićevog pesničkog opusa. Kovanica Gregora Strniše »svetovlje« zasigurno je primerena za promišljanje o Tomićevoj poeziji, a navedena dvojica pesnika iste generacije istovremeno su jedan drugome i daleki i bliski.

Animizam, relativizam, očuvanje, prenošenje narodnoga, druidskoga, insistiranje na ivici kontakta sa realnošću. Obojica gaje iščudavanje univerzalnome, osluškiju prirodu, osećanje životinja ... Obavezanost razumu, prosvetiteljstvu takođe ih vezuju kao sličnu i ujedno različitu pesničku braću koja umeju da budu radikalno odana, jedan gotskim vitražima a drugi zgusnutoj svetlosti u hopovskoj bazilici. U potrazi

Krištof Dovjak

Rade Tomić – Gozdni diakon

Je reka v ženski obliki nežna, v moški divja?

Naslov pesmi *Dunav ljubavnik* je nemogoče dobesedno prevesti iz srbskega v slovenski jezik, vendar oviro nemara lahko preosmislimo v tok, ki bi morda zmožel, čeprav nedobeseden/nezadosten, odplakniti komunikacijsko-jezikovne šume in poroditi valovanje dvojezičnega.

Pričujoči izbor v slovenščino prevedenih pesmi Radeta Tomića nosi naslov *Ljubica Donava / Dunav ljubavnik* zaradi povezovanja s pomočjo vode, ki je eden izmed temeljnih motivov Tomičevega pesniškega opusa; zaradi prepletanja bližnjih in daljnih svetov, ki predstavljajo ključno temo/snov vseh štirih Tomičevih knjig, iz katerih je izbor urejen; zaradi sežemanja žensko-moške čutnosti, čuječnosti in poltenosti, ki so tudi temeljni vzvodi Tomičevega govora-petja.

Mar ni neprevedljivost tista čezvesoljna skrivnost, ki »Poeta iz južnih krajev« Radeta Tomića najbolj vznemirja, čeprav je že, kot trdi v eni izmed pesmi, »[...] preiskal vsa ozvezdja«?

Je reka v ženski obliki divja, v moški obliki nežna?

Trki, nasprotja in iskanje možnosti sobivanja različnih svetov je tematika Tomičevega pesniškega opusa. Skovanka Gregorja Strniše »svetovje« je zagotovo primerna za premišljevanje o Tomičevi poeziji, saj sta si pesnika iste generacije in daleč in blizu.

Animizem, relativizem, ohranjanje, predajanje ljudskega, druidskega, vztrajanje na robu stika z resničnostjo. Oba gojita čudenje vesoljnemu, prislušujeta naravi, čutenju živali ... Zavezanost razumu, razsvetljenstvu ju tudi veže kot podobna in hkrati različna si pesniška brata, ki znata biti radikalno zapisana eden gotskim vitražem, drugi zgoščeni svetlobi v hopovski baziliki. V iskanju čezsvetnega se znata v istem hipu predati tudi poltenemu, mesenemu.

za onostranim oni znaju da se u istom trenu predaju i putenosti, erotizmu. Oni su druidi novog doba koji u pesničkom zanosu ogrću mantiju koju, prepoznajući je kao pretesnu i uniformnu, po uzoru na Dositeja Obradovića, pobunjenički skidaju. Obojica su liturgični. Mole se. Taras Kermauner bi na svom »jeziku skraćenica« verovatno rekao da mole »Dljede«, dakle dalje-drugde. Strniša je formalno strog prema sebi dok je Tomić opušteniji. Obojici je zajedničko udaljavanje od propisanih pravila. Obojica uzdižu neprevodivo. Njihov pesnički napor u prevođenju neprevodivoga odzvanja u blizinu vere, slutnje ...

Iz sela u varoš. Iz varoši u grad. Iz grada u velegradove. Iz velegradova u selo.

Ko je, gde je Rade Tomić?

Rade Tomić koji u pesmi *Krušedolski anđeo* kaže: »Putnik sam zakasneli anđele«, sve vreme se vraća u rodnu Papratnu. Dok zapravo sve vreme ostaje u Papratni, seocetu u kojem danas niko ne živi. Niko, zaista?

Gde je Rade Tomić, pesnik koji je i izuzetan autoironični avangardista (videti ciklus od četiri pesme u časopisu Polja *gde je rade tomić?* <https://polja.rs/wp-content/uploads/2016/07/Poezija-7.pdf>), ako nije sve vreme u Papratni, koja za njega predstavlja izvor opreza, osećanja, čuđenja, izvor mudrosti, pra-mudrosti a time i kanvas za višak? Rade Tomić, ogrnut mantijom zelene paprati, nije ludista-reista, mada i u ludizmu-reizmu ume da bude vrhunski provokativan, pobunjen, srodan Šalamunu, Alešu Kermauneru. Uprkos tome što je Tomiću ludizam-reizam blizak (na primer pesme *Što pre skinite svoju kožu* i *Treće oko*, a pre svega ciklus od četiri pesme *gde je rade tomić* i pesme *Gde je gospođa Ripo* i *Ripo gospodina šešira pardon šešir gospodina Ripoa*, koje niso uvrštene u ovaj izbor), kojima efikasno provocira, odnosno deli šamare malograđanštini i potrošačkoj dehumanizovanosti, on se ne predaje toj vrsti pobunjenosti, već ostaje veran ezoterici koja mu kao pokušaj spoznaje nepoznatog, nerazumljivog, neopisivog, neopredmećenog, izgleda temeljnija i obavezujuća. U dilemi da li ostati u provokativnom držanju ili biti nežniji, Tomić bira ovo drugo. Njegova je poezija sneg koji pada, pada, pada, i otopljen greje, zajedno sa Zemljom, čitaoca za druidsko zaklinjanje, za vezivanje

Sta novodobna druida, ki si v pesniškem zamaknjenju nadevata mašniško-redovniški plašč in ga, ko ga prepoznata za pretesnega, uniformnega, po vzoru Dositeja Obradovića uporno snameta. Oba sta liturgična. Molita. Taras Kermauner bi s svojo kratitščino verjetno rekel, da molita »Nejdam«, se pravi naprej-drugam. Strniša je formalno strog do sebe, Tomić bolj razvezan. Obema je skupno, da se odmikata od predpisanih pravil. Oba privzdigujeta neprevedljivo. Njun pesniški napor v prevajanju neprevedljivega zveni v bližino vere, slutnje ...

Iz vasice v mestece. Iz mesteca v mesto. Iz mesta v velemesta. Iz velemest v vasico.

Kdo je, kje je Rade Tomić?

Rade Tomić, ki v pesmi *Krušedolski angel* pravi: »Potnik zamudnik sem angel«, se ves čas vrača v rodno Papratno. Pravzaprav ves čas ostaja v Papratni, vasici, ki danes šteje nič prebivalcev. Res nič?

Kje je Rade Tomić, pesnik, ki je tudi izjemen avtoironični avantgardist (glej cikel štirih pesmi v reviji Polja: *kje je rade tomić?*; <https://polja.rs/wp-content/uploads/2016/07/Poezija-7.pdf>), če ni ves čas v Papratni, ki mu predstavlja vir čuječnosti, čutenja, čudenja, vir modrosti, pramodrosti in s tem kanvas za presežek? Rade Tomić, odet v mašni plašč zelene praproti, ni ludist-reist, čeprav zna biti tudi v ludizmu-reizmu vrhunsko provokativen, uporniški, soroden Šalamunu, Alešu Kermaunerju. Kljub temu, da je Tomiću ludizem-reizem blizu (npr. pesmi *Čimprej si slecite kožo* in *Tretje oko*, predvsem pa cikel štirih pesmi *kje je rade tomić* in pesmi *Kje je gospa Ripaux* in *Ripaux gospoda klobuka pardon klobuk gospoda Ripauxa*, ki niso uvrščeni v pričujoči izbor) in z njim učinkovito provocira oziroma klofuta malomeščanstvo in potrošniško razčlovečenost, se ne zapiše takšni vrsti uporništva, temveč ostane zvest ezoteriki, ki se mu kot poskus spoznavanja neznanega, nerazumljivega, neopisljivega, neopredmetljivega zdi temeljnejše, zavezujoče. V dilemi, ali ostati v provokativni drži ali biti nežnejši, izbere slednje. Njegova poezija je sneg, ki pada, pada, pada in stopljen ogreva, skupaj z Zemljo, bralca za druidsko zaklinjanje, za vezenje spoznavno-razumskega

saznajno-racionalnog sa duhovno-nesaznatljivim. Tomićev opus je pronalaženje modernističkog pesničkog izraza koji će moći da u svetu bez Boga sačuva elegično, bukolično i liturgično. Zbog toga vraćanje – koje nije melanholično – u detinjstvo, u nevini, čisti, pročišćeni čas »zelene munje«. Tomiću je vraćanje sećanju na detinjstvo ponovno otkriće i njegovo vaskrsenje. Nije li Tomićev pesničko-filozofsko-etički zahtev koji izriče u pesmi: *Okreni se sećanju: »Okreni se sećanju / Nostalgiji lišća / Svemu što sahne i mre / I ne zaboravi naranče / Što se u snu greju / I kazuju priče / Svake noći tvoj trud oživeće / Nove naseobine«* ključan?

Pesnik iz Papratne veruje u oživljavanje izgubljenog, čistog, nevinoga, nekad već oplemenjenog.

Izgleda, naime, da s Tomićem možemo na »brodovlju životinja« da otplovimo daleko, daleko unazad, sve do Vinčanske kulture koja je milenijumima pre Hrista bila tako »balkanska« da nije znala za rat, nejednakost, lični profit. Šta da kažemo njima, »glasonošama sa srpovima« koji ne kuju mačeve?

U predivnoj pesmi *Kao šum ševara* Tomić zahteva: »Koplja i štitove nosite natraške!« U pesmi *Livenje zvona*: »Slušajte ribu u vodi / Zvuk koji se ne oplodi sa zvukom zemnim spojte« ...

Nije li Rade Tomić, koji je sa svojim prvcem izronio na površinu istovremeno sa arheološkim otkrićem Lepenskog vira, u stvari lepenski, vinčanski pesnik kome je prvenstveno stalo do govora riba, vode, duha, mira? Odakle je Tomić? Turska reč Balkan znači šumovite planine. Odatle je, pesnik-pastir-dijakon. Sa Stare planine, on dolazi iz njenih šuma, sa njenih livada! Balkanskiji ne bi mogao da bude!!!

A gde je Vinča? Gde je Lepenski vir, gde Butmirska kultura? Kud tandrče barjansko kolo »Ljubljanom što zablista ulicom prema mojim pesmama građenom«? Gde je riba koja govori? Šta je s našim pamćenjem, našim sluhom, našim vidom? Šta je s našim trećim okom? Šta je s našim snovima koji greju i rashlađuju?

Tomićev govor-pevanje u mnogočemu je gejzir koji prska iz tmina i

z duhovnim-nespoznavnim. Tomičev opus je iskanje modernističnega pesniškega izraza, ki bo zmožen, v svetu brez Boga, ohraniti elegično, bukolčno in liturgično. Zaradi tega vračanje – ki ni melanholično – v otroštvo, v nedolžno, v čisto, prečiščeno uro »*zelene strele*«. Vračanje k spominu na otroštvo je Tomiču ponovno odkritje, vstajenje le-tega. Mar ni Tomičeva pesniško-filozofsko-etična terjatev, ki jo izreka v verzih: »*K spominu se obrni / K nostalgiji listja / K vsemu kar sahne mre / In pomaranč ne pozabi / Ki se grejejo v snu / In pripovedujejo pravljice / Vsako noč bo tvoj trud oživel / Nove naselbine*«, ključna?

Pesnik iz Papratne veruje v oživljanje izgubljenega, čistega, nedolžnega, nekoč že učlovečenega.

Zdi se namreč, da s Tomičem lahko na »*ladjevju živali*« odplujemo daleč, daleč nazaj vse do Vinčanske kulture, ki je bila tisočletja pred Kristusom tako »balkanska«, da ni poznala vojne, neenakosti, osebnega dobička. Kaj naj rečemo njim, »*glasnikom s srpi*«, ki ne kujejo mečev?

V prečudoviti pesmi *Kot šum trsja* Tomič zahteva: »*Nazaj odnesite kopja ščite*«. V pesmi *Ulivanje zvona*: »*Poslušajte ribo v vodi / Zvok ki se ne oplodi spojite z zemeljskim zvokom*« ...

Mar ni Rade Tomič, ki je s svojim prvincem priplaval na površje sočasno z arheološkim odkritjem Lepenskega vira, v resnici lepenski, vinčanski pesnik, ki mu gre prvenstveno za govor ribe, vode, duha, miru? Od kod je Tomič? Turška beseda Balkan pomeni gozdnate planine. Od tu je, pesnik-pastir-diakon. S Stare planine, iz njenih gozdov, z njenih jas je! Bolj balkanski ne more biti!!!

Kje je Vinča? Kje je Lepenski vir, kje butmirska kultura? Kam drdra barjansko kolo, »*ki se zasveti v Ljubljani vzdolž ulice po mojih pesmih grajene*«? Kje je riba, ki govori? Kaj je z našim spominom, z našim sluhom, vidom? Kaj je z našim tretjim očesom? Kaj je z našimi sanjami, ki grejejo in hladijo?

Tomičev govor-petje je v mnogočem gejzir, ki prska iz tmin in silnih bliskov sanjskega, ki se jim pesnik predaja, da bi začutil, objel dušo, ji

silnih munja iz snova kojima se pesnik predaje da bi osetio, obuhvatio dušu, stegnuo njenu ruku, shvatio je i posredovao istinu stiska sa ovdašnjim i istinu stiska sa Stiksom. Mada obavezan Brohovoju »pesničkoj sekundi sna«, Tomić ne negira uključenost racija u »ovde i sad«. Razapet, rascepljen, on kaže: »*Duh šumski seli se u me / [...] / Vetar kroza me duva / Čas u jednom čas u drugom obliku / Na sve strane polećem*« ...

Gde je Rade Tomić?

Nije li i u večnoj sumnji, spontanom, budnom, pesničkom relativizovanju, uz pomoć kojeg razume, priznaje i prihvata svoju nedovoljnost, ograničenost, prolaznost (uključujući izraznu, jezičku)?

U *Pesmi za Vladimiru* pita se: »*Možda je laž i ono sunce u Hopovu*«. Sa mišlju na svetlost koja se zgušnjava ispod kupole bazilike, predan mističnom, on prelazi u racionalni relativizam, sumnju – samo će tako moći da se suoči sa nihilizmom modernog doba – da pesmu završi sa radikalnom (naivnom?) verom u poeziju, u ljubav, nadu:

»*Ima nečeg trajnijeg od toga Vladimira / Ima nečeg u čemu se isključuju sve smrti / Sve praznine i sve ćutnje / To je ova pesma Vladimira*«.

Tomić ne pristaje na prazninu, na muk, tišinu. Tišinu bombarduje (videti *Bombardujem tišinu*), u praznini će videti iskricu: »*Nešto ipak treba ostaviti / Bar za jednu pesmicu / Da bismo pošli kroz noć / Da bismo u ponoru videli žižak*«. Taras Kermauner bi verovatno pri tom istakao da Tomić prati »spasavanje ništavila«, Boga.

Veru u »spasavanje ništavila« Tomić možda najnežnije ali i samokritički ispoveda u pesmi *Krušedolski anđeo*. Kad se nađe u krajnjoj situaciji, kad se suoči sam sa sobom, kao izdubljenim, unesrećenim bićem u bleštavim slepilima velegradova, on samoironično, samokritički priznaje: »*Bregu se vaseljenskom uputih / A evo srce pokopavam / U bleštavim lagumima*« i sažeto suočava visoke ciljeve sa realnošću, sopstvenom nedovoljnošću, ograničenošću. Ali ne očajava. Skrušen, takoreći suicidalan, uspeva da učini napor kojim se obraća anđelu (čuvaru?) stihovima:

stisnil roko, jo dojel ter posređoval resnico stiska s tukajšnostjo in resnico stiska s Stiksom. Četudi zaprisežen Brochovi »pesniški sekundi sna«, Tomić ne zanika razumske vpetosti »v tu in zdaj«. Razpet, razcepljen pravi: »*Gozdni duh se vame seli / [...] / Veter piha skozme / Zdaj v eni zdaj v drugi obliki / Nese me na vse strani*« ...

Kje je Rade Tomić?

Mar ni tudi v večnem dvomu, spontanem, čuječem, pesniškem relativiziranju, s katerim dojema, priznava in sprejema svojo nezadostnost, omejenost, minljivost (tudi izrazno, jezikovno).

V *Pesmi za Vladimiro* se sprašuje: »*Mogoče je laž tudi tisto sonce v Hopovem*«. Z mislijo na svetlobo, ki se gosti pod kupolo bazilike, predan mističnemu, preide v racionalni relativizem, dvom – le tako se bo lahko spopadel z nihilizmom moderne dobe – da pesem zaključi z radikalno (naivno?) vero v poezijo, v ljubezen, upanje:

»*Nekaj pa je trajnejše Vladimira / Nekaj kar izključuje vse smrti / Vse praznine vsa molčanja / Ta pesem Vladimira*«.

Tomić ne pristaja na praznino, na molk, tišino. Tišino bombardira (glej *Bombardiram tišino*), v praznini bo videl iskrico: »*Nekaj je treba vendar ohraniti / Vsaj za pesmico / Da bi krenili v noč / Da bi v breznu uzrli iskrico*«. Taras Kermauner bi verjetno ob tem poudaril, da Tomić sledi »odreševanju ničā«, Bogu.

Vero v »odreševanje ničā« Tomić mogoče najbolj nežno, a tudi samokritično izpoveduje v pesmi *Krušedolski angel*. Ko se znajde v mejni situaciji, ko se sooči s samim sabo kot izvotljenim ponesrečencem v bleščečih slepilih vele mest, samoironično, samokritično priznava: »*K obrežju veselja sem krenil / A glej v bleščečih rovih / Pokopavam srce*« in sežeto sooči visoke cilje z realnostjo, lastno nezadostnostjo, omejenostjo. Vendar ne obupa. Skrušen, tako rekoč suicidalen zmore tisti napor, s katerim nagovori angela (varuha?) z verzoma: »*Sediva z ramo ob rami / Laže bova noč prebedela*«.

Bdeti, prisluškovati nočni tišini, soočati se s strahovi, s prividi, moliti,

»Sedimo rame uz rame / Lakše ćemo noć probdeti«.

Bditi, osluškivati tišinu noći, suočavajući se sa strahovima, priviđenjima, moliti se, sve vreme posmatrati, motriti, predajući se čuđenju, poluzi mudrosti ... sve je to Tomić dobro iskusio na svojoj nežnoj koži kao čobančić u divljini. Tamo se obučavao za filozofa, pesnika. Odatle je otišao u Zaječar, Gnjilane, Prištinu, Zrenjanin, Novi Sad, Beograd. Odatle je krenuo u Austriju, Nemačku, Dansku, u Francusku, opremljen pastirskom oprežnošću. Gradovi su ga očarali ali i satrli:

»Usnio sam usnio sam / Kako mi oči kljuješ / A vuci udove razvlače / U šumi u vresu rumenom / Cariću moj cariću moj / Obmanuo si me«. Pesma je napisana sa bukoličnim iskustvom Papratne, divljine Stare planine, ali je zapravo metafora modernog, gradskog, otuđenog života u kojem je život okrutniji, mnogo divlji, jer spontana, naivna poverljivost više nije dozvoljena. I tako se čak (prividno) nežno biće kakva je ptica pevačica pretvara u neprijateljsku grabljivicu koja počinje da peva sa vukovima kako bi se i ona dočepala plena: očiju. Gregor Strniša bi verovatno opravdano rekao da je »Ok« više od plena.

Da li se pesnik-pastir, došljak u gradove, velegradove sudario sa više »pesnika carića« koji su kljuvali i podsmehivali se njegovom iskrenom, spontanom, čistom pogledu, zavidni i uplašeni od njegovog iskustva Stare planine?

Tomić se u svojoj poeziji na više mesta boji otuđenosti među ljudima, na primer u pesmi *Spojnice za ptice*: *»Niko ne zna šta nas čini uskim strmim stepeništem«*, i svakog nasilja. Na mržnju i aroganciju upozorava i u pesmi *Ti tamo*: *»Vidiš li taj Dunav / Tu reku prastaru koja će / Nadživeti i mene i tebe / [...] / Stani malo zamisli se / Ne čini preljube čoveče! / Ne čini gluposti / Prenesi ovu štafetu dalje«*, i još više u pesmi bez naslova stihovima: *»Srce prostor meri golubjim danima. Evo poseda / koji sam stekao daleko od vas, pritajen / u komori ploti. Ne uvećavajte ga niti smanjujte; / ko god opazi žar pod pepelom, vatru neka ne začinje«*.

Pozivanje na tzv. »svetost ognjišta« izgleda mu apsurdno. Paljenje

ves čas opazovati, motriti in se predati čudenju, vzvodu modrosti ... vse to je Tomić dodobra izkusil na svoji nežni koži kot pastirček v divjini. Tu se je izučil za filozofa, pesnika. Od tu je odšel v Zaječar, Gnjilan, Prištino, Zrenjanin, Novi Sad, Beograd. Od tu je krenil v Avstrijo, Nemčijo, na Dansko, v Francijo, opremljen s pastirsko čuječnostjo. Mesta so ga očarala, a tudi strla:

»Sanjalo se mi je sanjalo / Kako mi kljuješ oči / Kako v gozdu v vresju rdečem / Ude mi raznašajo volkovi / Prevaral si me / Kraljiček moj kraljiček moj«. Pesem je napisana z bukolično izkušnjo Papratne, divjine Stare planine, a je pravzaprav prispodoba modernega, mestnega, odtujenega življenja, v katerem je življenje bolj kruto, bolj divje, saj spontana, naivna zaupljivost ni več dovoljena. In tako se celo (na videz) nežno bitje, kot je ptič pevec, spremeni v sovražnega hlastača, ki začne žvrgoleti skupaj z volkovi, da bo deležen plena: oči. Gregor Strniša bi verjetno upravičeno rekel, da je »Oko« več kot plen.

Je pesnik-pastir, prišlek v mesta, velemesta trčil ob precej »pesnikov kraljičkov«, ki so kluvali in zasmehovali njegovo pristno, spontano, čisto zrenje, čudenje, zavistni in preplašeni pred njegovo izkušnjo Stare planine?

Tomić se v svoji poeziji na več mestih boji odtujenosti med ljudmi, npr. v pesmi *Sponke za ptice*: *»Nihče ne ve kaj nas spreminja v ozka strma stopnišča«* in vsakršnega nasilja. Pred sovraštvom in arogantnostjo svari tudi v pesmi *Ti tamle*: *»Ali vidiš Donavo / To reko prastaro ki bo / Preživela in mene in tebe / [...] / Ja postoj zamisli se / Ne prešuštvuj človek / Ne počni neumnosti / Prenesi to štafeto naprej«*, še bolj v pesmi brez naslova z verzi: *»Srce prostor meri z dnevi golobov. To je imetje, / ki sem ga pridobil, daleč od vas, pritajen / v izbi poltenosti. Ne povečujte ga, niti pomanjšujte; / kdorkoli opazi žerjavico pod pepelom, naj ne spočne ognja.«*

Sklicevanje na t.i. »svetost ognjišč« se mu zdi absurd. Netenje ognja greh, prešustvo. Žerjavica pod pepelom, skromno dogorevanje življenja in – Taras Kermauner bi rekel: sprejemanje usode kot milosti, mu zadostujejo, enako kot je Kosovelu za preživetje in pisanje zadostovala ena koza. Samo takšna, dandanes nam

vatre greh, preljuba. Žeravica pod pepelom, skromno sagorevanje života i - Taras Kermauner bi rekao: prihvatanje sudbine kao samilosti dovoljni su za njega, kao što je i Kosovelu za preživljavanje i pisanje bila dovoljna jedna koza. Samo takva, danas nezamisliva skromnost i razumsko odricanje slepila urbanog sveta mogu da porode stihove iz pesme *Karika lanca večna*:

»Pozlatu sa bilja skidah / Puževe napasah / Zovom nečujnim omamljen / Trista leta šumskim dijakom bih / Zelene obrede učeći«.

Ceo Tomićev pesnički opus kojeg obeležavaju impresivnost, ekspresivnost, refleksivnost, animizam, pevljivost s jedne strane, i odsečna, gruba ritmičnost sa druge, angažovana društvena kritičnost, samokritičnost, autoironičnost i autoironično uzdizanje sebe zapravo je izivljavanje čovekove čežnje za nevinošću, čistom, koja u kontaktu sa stvarnošću nestaje. Taj sudar, još od samog Vergilija pa nadalje obavezuje pesnike na pronalaženje izlaza, pomirenja. Tomić je iskreni prenosilac drevnih predanja i moderni elegičar koji samokritično priznaje svoju telesno-duhovnu i jezičko-pesničko-izraznu ograničenost. On, kao i Dositej sa sebe skida mantiju i dalje »pođe u svet«, u personalnu molitvu i u neopipljivu korespondenciju sa čitaocem koji je spreman da se otvori Svedenborgovom ili Hristovom ili možda čak vinčanskom principu: »Kako na nebu tako i na zemlji.«

Ljubljana, mart 2020.

Sa slovenačkog prevela Dragana Bojanić Tijardović.

nepredstavljiva skromnost in razumsko odrekanje slepilom urbanega sveta lahko rodita verze iz *Člena večne verige*:

»Z zeli sem pozlato posnel / Polže napasel / Z neslišnim klicem sem bil omamljen / Diakon gozdni tristo poletij / Učil sem se obredov zelenih«.

Cel Tomičev pesniški opus, ki ga zaznamujejo impresivnost, ekspresivnost, refleksivnost, animizem, spevnost na eni in odsekana, robata ritmičnost na drugi strani, angažirana družbena kritičnost, samokritičnost, avtoironičnost, tudi avtoironično samopoveličevanje, je pravzaprav predihavanje človekovega koprnenja po nedolžnem, čistem, ki se v stiku z resničnostjo razblinja. Ta trk, vsaj že od Vergila naprej zavezuje pesnike k iskanju izhoda, pomiritve. Tomić je pristni prenašalec starodavnih izročil in je moderni elegik, ki samokritično priznava svojo telesno-duhovno in tudi jezikovno-pesniško-izrazno omejenost. Kot Dositej sname s sebe mašni plašč in gre »naprej, drugam« v personalno molitev in v neotipljivo korespondenco z bralcem, ki se je pripravljen odpreti Swedenborgovemu ali Kristusovemu ali nemara že vinčanskemu principu: »Kakor na nebu, tako na zemlji.«

Ljubljana, marec 2020

Za sutra uveče

Za jutri zvečer

Za sutra uveče

Napisaću ja tu pesmu
Tu pesmu u kojoj ću sve reći
I ono sunce u Hercegovom i ono
Sunce u Dubrovniku reći ću kakvu boju
Ima more reći ću talase užarene hridi
Reći ću i kišu onu kišu onu koja je padala
Zbog nje pa ću reći kako sedi kako puši
Kako gleda kad popije jedan liker
Sve ću reći
Pa ću napisati zeleno letnje lišće
Pa pticu skandinavsku pa pticu ohridsku
Napisaću i oči Prespe i oči Plitvica
Puste noći ću napisati jesen ću napisati
Pa Beogradski kej u Novom Sadu baš onda
Kad njime lampe zatrepere napisaću i put
Kojim svake subote putuje autostopom da bi se
Vratila ne shvatajući ni sebe ni mene
Ne shvatajući zašto kraj mog prozora vetar duva
I još druge važnije stvari
Sve ću napisati
Pa ću reći ej vo vremena ono vo vremena ono
Beše jedan car daleko iza grada daleko u
Beskonačnoj ravnici koji je eventuelno
Znao i mogao znati šta je to samar
A šta samovar ali taj tip nije znao
I nikako nije mogao znati kako se ja brinem
Za nju dok stopira kako se brinem za njenog
Šoferu dok juri drumovima kao sumanut
Osmehnću se žutim srcem tugu zameniti nadom
Dopreću čak do žute ilovače sve ću da kažem

Za jutri zvečer

Napisal bom to pesem
To pesem v kateri bom vse povedal
Tisto sonce v Hercegovnem tisto
Sonce v Dubrovniku povedal bom kakšno barvo
Ima morje izrekel bom ožarjene valove razžarjene pečine
Izrekel bom tudi dež tisti dež tisti ki je lil
Zaradi nje pa bom povedal kako sedi kako kadi
Kako gleda ko spi je liker
Vse bom povedal
Napisal bom zeleno poletno listje
Ptico skandinavsko ptico ohridsko
Napisal bom oči prespanske oči plitviške
Puste noči bom napisal jesen bom napisal
In Beogradski kej v Novem Sadu prav v tistem trenutku
Ko nad njim zabrlijo ulične luči napisal bom tudi cesto
Po kateri z avtostopom potuje vsako soboto da bi se vrnila
Ne da bi razumela sebe ali mene
Ne da bi razumela čemu ob mojem oknu vleče veter
In še druge pomembnejše reči
Vse bom napisal
Rekel bom ej v tistih davnih časih v tistih davnih časih
Nekoč je bil en car daleč daleč za mestom
On je v neskončni ravnici morebiti vedel
In je mogel vedeti kaj je sedlo
Kaj samovar ampak ta tip
Nikakor ni mogel vedeti kako me skrbi
Zanjo ko štopa kako mene skrbi za njenega
Ponorelega voznika ki drvi po širnih cestah
Nasmehnil se bom z rumenim srcem in zamenjal žalost z upanjem
Dospel bom celo k rumeni ilovici vse bom izrekel

Čajkovski
(koncert za klavir i orkestar br. I, B-mol)

Kiša pada pa noć pade
Pa zdravac zamirisa a mi pod kolima
Uz vreli dah volova koji preživahu
Sanjasmo zaspale zvezde ...
Pa munja sevu
Pa mati podstaće ognjište
Crne verige ognjem obljubljene
Mišljahu na sagorele dane
Baš ta kosa baš ta crna trešnja
Pa ja pa ptice pa nebo žuto
Baš ta kruška baš taj ječam
(Ja sam pesnik i sve to
moram da spomenem)
Moram da spomenem lesku stope u pesku
Moram da spomenem ...
Čajkovski ...
Šta je on znao o svemu ovom
Ja tvrdim i pod uslovom da je znao
Da će u ovu pesmu na kraju uleteti jedan kos
I pasti jedan otkos pa žito pa ...
Tvrdim lepše je biti drvo usred šume
Lepše je biti crna trešnja
Na koju će sletati gladne ptice

Čajkovski
(koncert za klavir in orkester št. I, B-mol)

Pada dež pa pade noč
Krvomočnica zadiši midva pa pod vozom
Ob vročem sopenju in prežvekovanju volov
Sanjava zaspane zvezde ...
In strele se zasvetijo
In mati pogrebejo po kurišču
Črne verige z ognjem oblizane
Z mislijo na izgorele dni
Prav ti lasje prav ta črna češnja
Pa jaz pa ptiči pa rumeno nebo
Prav ta hruška prav ta ječmen
(Pesnik sem in vse to
moram omeniti)
Ne morem mimo leske stopinj v pesku
Omeniti moram ...
Čajkovski ...
Kaj pa je on vedel o vsem tem
Tudi če je morda kaj vedel trdim
Da bo v to pesem na koncu priletel en kos
Da bo padla red trave in bo padlo žito in ...
Trdim lepše je biti drevo sredi gozda
Lepše je biti črna češnja
Na katero se bodo spuščale lačne ptice

Prva pesma za Vladimiru

Možda je sve to laž Vladimira
Iztraživači kopači zlata na primer
Ili naprosto istraživači vazduha
Mogu i da pogreše
Ja sam pretražio sva sazvežda
Sve gore sve doline stizao do mesta
Bez imena do gradova raskošnih
Koji se bore da postanu naši video guštere
Na granama bulke u žitnom polju
Proleće smeh devojaka lišće u blatu
Ali ne zaustavim se nigde
Možda je laž i ono sunce u Hopovu
Možda su laž i one oči iskopane
Jer nema tog koji će nam objasniti ljubav
Na tek otkrivenim zidovima
Sunce je imalo razloga da bude i drugačije
Ono je moglo da nam se suprotstavi
Mi smo mu slični Vladimira
U dozrevanju dana ima lepote
Ima lepote slične azuru na freskama
Sve što je moglo da bude juče
I sve što se dogodilo danas razlog je više
Da suncu još jednom kažemo tu istinu
Možda je sve to laž možda su obmane
Ima nečeg trajnijeg od toga Vladimira
Ima nečeg u čemu se isključuju sve smrti
Sve praznine i sve ćutnje
To je ova pesma Vladimira

Prva pesem za Vladimiro

Mogoče je vse laž Vladimira
Na primer raziskovalci zlatokopi
Ali preprosto raziskovalci zraka
Se lahko zmotijo
Sam sem preiskal vsa ozvezdja
Vse gore doline dosegal sem kraje
Brez imen mesta razkošna
Ki se borijo da bi bila naša videl sem kuščarje
Na vejah mak v žitnem polju
Pomlad dekliški smeh listje v blatu
Ampak nikjer se nisem ustavil
Mogoče je laž tudi tisto sonce v Hopovu
Mogoče so laži tudi tiste iztaknjene oči
Kajti ni ga ni ki bi nam razložil ljubezen
Na pravkar odkritih zidovih
Sonce bi bilo lahko tudi drugačno
Lahko bi se nama zoperstavilo
Midva sva mu podobna Vladimira
V dozorevanju dneva je lepota
Lepota podobna sinjini na freskah
Vse kar je bilo včeraj mogoče
Vse kar se je zgodilo danes je razlog več
Da soncu še enkrat izpoveva resnico
Mogoče je vse laž mogoče slepila
Nekaj pa je trajnejše Vladimira
Nekaj kar izključuje vse smrti
Vse praznine vsa molčanja
Ta pesem Vladimira

Što pre skinite svoju kožu

Treba izaći iz svoje kože govorio sam ljudima
Treba to učiniti sasvim ozbiljno
Postoje mnoge stvari na ovom svetu
Koje nam to nalažu
Niko me nije slušao
I niko me nije uzimao ozbiljno
Meni je to sasvim lepo govorio sam
Tako bez kože
Obesim svoju već iznošenu svoju već otrcanu kožu
Ko Dositej mantiju
I pođem u svet nov i izmenjen
Na Tibetu posadim drvo
U Bolonji izigravam Amerikanca
U Engleskoj igram Engleza
Nije to teško govorio sam ljudima
Samo probajte
Probajte da vidite kako je to
Što pre skinite svoju kožu
Mogu ja i druge stvari govorio sam
Mogu umreti na travi i na snegu
Mogu i u Kini mada mi je to smešno
Jer šta bih šta bih tamo pobogu
Kad ne bih mogao da uštinem ni jednu Kineskinju
Pre nego za to dobijem dozvolu
Bože prosti od kolege mi Mao Cea
Mogu ja i kao ptica i kao riba
Mogu i na čiviluku da visim
Mogu pošteno i da se proderem govorio sam
(Mogu i te kako)
Nije to teško govorio sam ljudima
Samo probajte
Probajte da vidite kako je to
Što pre skinite svoju kožu

Čim prej si slecite kožo

Čim prej iz kože sem rekel ljudem
Čisto zares moramo to narediti
Na tem svetu obstaja precej stvari
Ki terjajo da slečemo kožo
Nihče me ni poslušal
Nihče me ni jemal resno
Zame je to čisto lepo sem rekel
Takole brez kože
Svojo ponošeno že razcapano kožo obesim
Kot Dositej mašni plašč
In se nov spremenjen v svet podam
Na Tibetu posadim drevo
V Bologni prevzamem vlogo Američana
V Angliji se delam Francoza
To sploh ni težko sem rekel ljudem
Samo pogum
Poskusite in občutite kako je to
Čim prej iz kože
Zmožen sem tudi drugih reči sem rekel
Lahko umrem na travi in na snegu
Lahko tudi na Kitajskem čeprav je to smešno
Kajti le kaj le kaj naj tam za božjo voljo počnem
Če ne smem uščipniti niti ene Kitajke
Brez predhodnega dovoljenja
Kolega Maa Zedonga Bog mi odpusti
Lahko sem kot ptica lahko kot riba
Lahko visim na obešalniku
Lahko se pošteno zaderem sem rekel
(Pa še kako se lahko)
To sploh ni težko sem rekel ljudem
Le poskusite
Poskusite in občutite kako je to
Čim prej iz kože

Pesma o pisačkoj mašini

To more taj otkos to polje to drvo nemoguće
U srcu leta na kraju sveta ni iz čega svet stvara
To A slovo čudesno to B slovo smelo to C i to D ...
To A što u vodi što u vazduhu spava
To slovo mag među vokalima
To A što najlepše reči vaskrsava
To slovo što zaspale svetove budi
To A što zmiju oponaša
To slovo što u polju što u voću može da zarudi
To A što ume biti zlatna kiša ambar
AlAdinovA lAmpA jAzAvAc štAp
To B bor u mojoj sobi bor na mom dlanu brdo južno
Pred kojim se neizmerna otkrivaju leta to B
Bizon bratu mom brat to B što barutom sluti rat
To C crna kiša sintagma koja potvrđuje pesmu
To Ć ćuvik jedan zarđao već u mom sećanju
Kao ekser (pusto tursko) kao granata rasprsla
To Č čisti jasni zvuk zvuk biljni
Lepota kao dukat iskovana kao dukat ojesenjen
To D durbin moj noćni durbin moj svemoćni
Kojim merim daljine i visine kojim sebe merim
To Đ đinđuve noći sa mojim sluhom srasle
Oko đavolsko oko gladno Đenova usnula
Svetlost pretočena u jedini stih
To E labud beli pao kraj mene s eolske strane sveta
To F što u Frigiji kamenu devojkicu spasava
To G slovo nad slovima to G što govori
To H harambaša u mojoj pesmi vitez što na konju odjaha
To I što na ivici plamena korisnu hranu pronađe
To J jao gladi moje
To K što kutak nekakav topli traži da svoju pesmu napiše
To L što lipom zamirisa u Zaječaru lipom u Gnjjlanu
To LJ Ljubljanom što zablista ulicom prema mojim pesmama
građenom
Ulicom dužom za jedan vetar ulicom širom za jednu pticu
Ulicom višom za jednu zvezdu
To M čije su mogućnosti veće od mene čije su mogućnosti nemoguće

Pesem o pisalnem stroju

To morje tista red košnje to polje tisto drevo neverjetno
Ki v srcu poletja ob koncu sveta iz nič ustvarja svet
Ta A črka čudežna ta B črka smela ta C in ta D ...
Ta A ki v vodi ki v zraku spi
Ta črka čarodej med vokali
Ta A ki najlepše besede od mrtvih budi
Ta črka ki zbuja zaspale svetove
Ta A ki kačo oponaša
Ta črka ki na polju ki v sadju zlahka zardi
Ta A ki zna biti dež zlati jantar
AlAdinovA svetilkA jAzbek pAlicA
Ta B bor v moji sobi na moji dlani brdo južno
Pred katerim se odkrivajo neizmerna poletja ta B
Mojemu bratu brat bizon ta B ki s smodnikom sluti boje
Ta C črn dež sintagma ki pesmico potrjuje
Ta Č nek hribček rjaveč že v mojem spominu
Kakor šrauf (uporaben germanizem) kakor eksplodirana granata
Ta Č čisti jasni zvok rastlinja zvok
Lepota kakor dukat kovana kakor dukat z jesensko pozlato
Ta D daljnogled moj nočni daljnogled moj vsemogočni
S katerim merim daljine in višine s katerim merim sebe
Ta Đ biserne noči zrasle z mojim sluhom
Oko vražje oko lačno Genova nasanjana
Svetloba pretočena v en samcat stih
Ta E labod beli ki je padel obme z eolske strani sveta
Ta F ki v Frigiji rešuje okamenelo frčafelo
Ta G črka črk ta G ki govori
Ta H harambaša v moji pesmi vitez ki na konju odjaha
Ta I ki na robu plamena užitno hrano poišče
Ta J jojme lakote moje
Ta K ki en topli kotichek išče da napiše pesem
Ta L ki zadiši od lipe v Zaječarju od lipe v Gnjljanu
Ta Lj ki se zasveti v Ljubljani vzdolž ulice po mojih pesmih grajene
Ulice daljše za veter ulice širše za ptico
Ulice višje za celo zvezdo
Ta M čigar možnosti so večje od mene čigar možnosti so
nemogoče

To M što ume mrav što ume mrak da bude to M
Mogao je ko da mi piše mogao je neko da se javi
Mogao je neko na vrata da zakuca mogao je neko da zazvoni
Mogla je baš ona da bane
Moglo je žito mogli gušteri mogle bulke mogle vrane
Mogle su u ovu pesmu sve četiri strane sveta da zabodu žalac leta
To N nikada nikada nikada na svetu ovom
Neću umeti da kažem ono sunce u Hercegovom
To Nj putniče to Nj namerniče
To O što prozor otvara
To P što plamti od ljubavi od ptice koja dolazi iz one zone
Na desnoj strani mašine spremna da uništi sve ptice
To R ruka moja što snagu svoju prevazilazi
To S što pojede sve što rekoh
To Š šta ćemo sutra šta sutra šta prekosutra
To T kao to što u grlu mi zastaje
Kao reči što nisu stigle da uđu u ovu pesmu
To U što uglove sanja uglove u kojima čamim dodirujući tamu
Dodirujući vazduh u kojem nečije ruke pretiču moje
To V vrač u meni vrag u meni vrč razbijen
Ta Z krv moja zapaljena zagrcnuo sam se
Požurih svet da kažem požurih da kažem muvu
To Ž što kao žir sa hrasta u travu pade to Ž
To more taj otkos to polje to drvo nemoguće
U srcu leta na kraju sveta ni iz čega svet stvara
To A slovo čudesno to B slovo smelo to C to D ...

Ta M ki je lahko mravlja ki je lahko mrak ta M
Lahko bi mi kdo pisal lahko bi se mi kdo oglasil
Lahko bi kdo potrkal na vrata lahko bi kdo pozvonil
Lahko bi se nenadoma prikazala prav ona
Lahko bi se žito lahko kuščarji lahko mak lahko vrane
V to pesem bi lahko vse štiri strani sveta zabodle želo poletja
Ta N nikoli nikoli nikoli na tem svetu
Ne bom znal izreči tistega sonca v Hercegovnem
Ta Nj popotnik ta Nj naključen gost
Ta O ki odpira okno
Ta P ki gori od ljubezni od ptice ki prihaja iz tistega pasu
Na desni strani stroja pripravljena pokončati vse druge ptice
Ta R roka moja ki presega silo svojo
Ta S ki vsesa vse kar sem spesnil
Š kaj bomo jutri kaj jutri kaj pojutrišnjem
Ta T kot tisto kar se mi zatika v goltancu
Kakor besede ki niso uspele vstopiti v to pesem
Ta U ki sanja v kotu v kateremu tmuren temo tipam
Tipam zrak v katerem nekogašnje roke prehitevajo moje
Ta V v meni vrač v meni vrag in vrč razbit
Ta Z moja kri zažgana skoraj zadušil sem se
Hiteč izrekat svet hiteč izrekat muho
Ta Ž ki kakor žir v travo s hrasta pade ta Ž
To morje tista red košnje to polje tisto drevo neverjetno
Ki v srcu poletja ob koncu sveta iz nič svet ustvarja
Ta A črka čudežna ta B črka smela ta C ta D ...

Ti tamo

Ti koji ćeš doći iza mene
Pa ti iza njega i ti tamo i ti ti
Vidiš li to sunce
To sunce koje sam i ja gledao
Vidiš li taj Dunav
Tu reku prastaru koja će
Nadživeti i mene i tebe
Vidiš li tu reku
Koja je sada više tvoja no moja
E baš ti čoveče
Stani malo zamisli se
Ne čini preljube čoveče!
Ne čini gluposti
Prenesi ovu štafetu dalje

Ti tamle

Ti ki boš prišel za mano
In ti za njim in ti tamle in ti ti
Ali vidiš to sonce
To sonce ki sem ga tudi sam gledal
Ali vidiš Donavo
To reko prastaro ki bo
Preživela in mene in tebe
Ali vidiš to reko
Ki je zdaj bolj tvoja kakor moja
Prav ti človek
Ja postoj zamisli se
Ne prešuštvuj človek
Ne počni neumnosti
Prenesi to štafeto naprej

Bombardujem tišinu

Bombardujem tišinu
Bombardujem ovsom
Bombardujem zovom
Bombardujem igru
U kojoj uvek bivam pobeđen
Tu igru u kojoj me love svici
U kojoj me jure žene zaboravljene
Nipošto nipošto nipošto kažem
Dosta je bilo s vama
Meni je sada lepša slama
Na kojoj ležim ko konj
Nego taj slatkasti vonj
Nego tisuću poljubaca
Od danas moja glava blatom gaca
U jeci konjskih praporaca
Bombardujem tišinu
Bombardujem tminu
Bombardujem vazduh u toj igri
U kojoj me jure deca sa Meseca
Ne ne nipošto ja sam na svom nebu
Pronašao najlepšu zvezdu
A to mi je već želja stara
Prekvalifikovaću se u vrtlara
Ali ali ali prvo
Moram gore zasaditi jedno drvo

Bombardiram tišino

Bombardiram tišino
Bombardiram z ovsom
Bombardiram z bezgovimi jagodicami
Bombardiram igro
V kateri sem zmeraj poražen
To igro v kateri me lovijo kresnice
V kateri me lovijo pozabljene ženske
Za nobeno ceno za nobeno ceno za nobeno ceno pravim
Dovolj je bilo z vami
Zdaj mi je bližja slama
Na kateri ležim kot konj
Bližja kakor ta sladkobni vonj
Bližja kakor tisoč poljubov
Od danes naprej moja glava po blatu brede
V ihtenju konjskih kraguljčkov
Bombardiram tišino
Bombardiram temo
Bombardiram zrak v tej igri
V kateri me lovijo otroci Lune
Ne za nobeno ceno ne jaz sem na svojem nebu
Našel najlepšo zvezdo
Tole pa je moja že stara želja
Prekvalificiral se bom v vrtnarja
Ampak prej še prej še prej
Moram tja gor zasaditi eno drevo

Treće oko

Tretje oko

Evo poseda koji sam stekao daleko od vas,
pritajen u komori ploti. Ribnjak, pa šuma,
pa svečani mlaz kiše. Stotinu lepljivih ruku
krčilo je put do brega odakle se vidi zelena
ura munje. Deca u prisoju rišu južno voće, širom
otvorenih očiju motre tople plodove. U ševaru
odzvanja zlatni mač vetra i otvaraju se
hiljade očiju i zvezda. Svetlica svet prožima,
srce prostor meri golubjim danima. Evo poseda
koji sam stekao daleko od vas, pritajen
u komori ploti. Ne uvećavajte ga niti smanjujte;
ko god opazi žar pod pepelom, vatru neka ne začinja.

To je imetje, ki sem ga pridobil, daleč od vas,
pritajen v izbi poltenosti. Ribnik in gozd
in svečani slap dežja. Sto lepljivih rok
je krčilo pot do brega, odkoder se vidi zelena
ura strele. Otroci, obsijani s soncem, rišejo južno sadje; široko
odprtih oči zrejo tople plodove. V trsju
odzvanja zlati meč vetra in odpira se
tisoče oči, zvezd. Utrinek svet prežema,
srce prostor meri z dnevi golobov. To je imetje,
ki sem ga pridobil, daleč od vas, pritajen
v izbi poltenosti. Ne povečujte ga, niti pomanjšujte;
kdorkoli opazi žerjavico pod pepelom, naj ne spočne ognja.

Preliva li se glas naš u glas olujni
I šta hoće
Jesmo li mi delići te senke
Kuju vetar goni
Snažna hrana magle kohezija smisla!
U planinama u bivacima fosfor gori
Oko vatre glasonoš sa srpovima
Šta da im poručimo

Se naš glas preliwa v nevihtni glas
In kaj hoče
Smo nemara delci te sence
Ki jo veter žene
Krepčilna hrana megle kohezija smisla!
Fosfor gori v planinah v bivakih
Okrog ognja glasniki s srpi
Kaj naj jim sporočimo

A voleli smo i mleč i maglu i voće
A voleli smo i ječam i kolibe od pruća i travu
Golim rukama brali smo koprive i s njih skidali lišće
Toliko toga u nas imalo je svoju namenu
Ej da mi je samo jedan list odande
Da mi je samo jedan list odande
Ljudi su sedeli kraj ognjišta i plašili ptice
Ljudi su čuvali krave nosili plevu išli u mlin
A mi trčeći niz polja kucali na jedna vrata
Koja se nikad nisu otvarala
Mora biti da je bilo strašno toplo kad smo se rodili

Ljubili smo mleček in meglo in sadje
Ljubili smo ječmen in koče iz protja in travo
Z golimi ročicami smo nabirali koprive z njih smukali liste
V nas veliko tega imelo svoj je namen
Jej samo en list od tam bi rad
Samo en listek od tam
Ljudje so sedeli ob kuriščih in plašili so ptice
Ljudje so čuvali krave plevel so nosili šli so v mlin
Mi smo tekli niz polja in trkali na vrata
Ki se nikoli niso odprla
Zagotovo je bilo zelo toplo ko smo se rodili

Treće oko

1.

Vi ga istiskujete
Ali ono se gura
Eto vam ga u nosu
Svrbi!
Mora da svrbi!
Ispituje količinu dima u njemu
Budite spokojni
Na sledećoj stanici
Naseliće vam tikvu
Nije mu do postelje
Njega zanima kakva je tamo klima
A onda učiniće još jedan napor
Prestaće da vas gnjavi
Valjuškaće se po vašoj glavi

2.

Sada vam je negde između grla i pluća
Teško mu je
Pretpostavlja vaš jednak bari
Ko će sve to da prebroji
Ko da svari!
U podnožju dalekih brda
Vijaju se ptice
Gamižu bube
Čuju se trube
Dabome njemu je do toga stalo
To što se tu našlo
Ne treba shvatiti krivo
Ono je sivo

Tretje oko

1.

Vi ga iztiskate
A tisto rine naprej
Je že v vašem nosu
Srbi!
Seveda srbi!
Preverja količino dima
Bodite spokojni
Na naslednji postaji
Bo naselilo vašo betico
Do postelje mu ni
Preverja tamkajšno klimo
Potem bo storilo še en korak
Nehalo vas bo gnjaviti
Samo kotalilo se bo po vaši glavi

2.

Zdaj ga imate nekje med grlom in pljuči
Težko mu je
Vsaj požiralniku je prizaneslo
Kdo bo vse to preštel
Kdo prebavil!
Iz vznožja daljnih brd
Se vzpenjajo ptice
Gomazijo hrošči
Slišijo se trobente
Seveda mu je do vsega tega
Tega da se je znašlo tu
Ne smemo razumeti narobe
Ima sivo mreno

3.

Vraćajući se iz lova
Penje se na pocrnele oluke
Opet počinje sve iznova
Tu vam je na domaku ruke

3.

Ko se vrača z lova
Se vzpenja na počrnele risanice
Spet začenja vse znova
Pred nosom ga imate

Nepoznati mi je dao četiri palidrvca

Četiri palidrvca četiri palidrvca
Šta ćemo njima zapaliti
Čibuk vatu rusku salatu
Prodavca lozova bivola muzu
Lapavicu perje meduzu
Bodeže munje zrele dunje
Muklum tišinu zvezdanu prašinu ...
Četiri palidrvca četiri palidrvca
Nešto ipak treba ostaviti
Bar za jednu pesmicu
Da bismo pošli kroz noć
Da bismo u ponoru videli žižak
Da bismo pljunuli
Da bismo tripot pljunuli

Neznanec mi je dal štiri vžigalice

Vžigalice štiri vžigalice štiri
Kaj bomo z njimi zažgali
Ustnik za čike vato rusko solato
Srečk prodajalca bivola muzo
Plundro perje meduzo
Bodala strele kutine zrele
Tišino udušeno prah zvezdni ...
Vžigalice štiri vžigalice štiri
Nekaj je treba vendar ohraniti
Vsaj za pesmico
Da bi krenili v noč
Da bi v breznu uzrli iskrico
In bi pljunili
Trikrat pljunili

Vri bruji kulja

Vri burjan vri ljutić
Vri modra zemlja
Vri voda u bunaru
Vri beskraj krv moja
Bruji prah
Bruji moje uvo
Bruji sačma bruje nepca
Bruji senka išđikala
Do grla mi
Kulja ovas iz planine
Kulja ulje iz temena
Kulja oganj iz utrobe
Kulja nafta iz prstiju
Do oblaka do oblaka!

Vre brni prska

Vre bezeg vro zlatičevke
Vre zemlja modra
Vre v vodnjaku voda
Vre neskončno moja kri
Brni prah
Brni moje uho
Brnijo šibre brni nébes
Brni senca vznikla
Do grla
Prska oves iz planine
Prska iz temena olje
Prska iz trebuha ogenj
Prska nafta iz prstov
Do oblakov do oblakov!

Zovu te zlatne trube leta
Zovu te mrzle pijavice u vodi
Zovu te neproходи u mraku
Zovu te svici zaspali
Zovu te divlje pčele u letu
Zovu te plava jutra slovenska
Zovu te preci i potomci moji
Dabogda te nikad ne dozvali

Kličejo te zlate trobente poletja
Kličejo te mrzle pijavke v vodi
Kličejo te neprehodne poti v mraku
Kličejo te zaspale kresnice
Kliče te let divjih čebel
Kličejo te svetla jutra slovanska
Kličejo te moji predniki moji potomci
Daj Bog da te ne bi nikoli priklicali

Čari Novog Sada

Čari Novega Sada

Čari Novog Sada

Potražimo osu
Osu oko koje se okreće
Njegova nedelja njegov zlatni prah
Zaposlene rusalke ...
Svi prizori svetla i senki svi vezovi magle
Za nepunu minutu
Oglašice se u zvekutu gvožđa
Svakog jutra dok kupu nas blago mleko
Zečić beli igraće
Na sklopljenoj knjizi starog ružičnjaka
Potražimo srce opijeno
Srce koje raste
Sviknuto na ritam negdašnji
Noćnu vrtešku s izdašnom žeravicom
I stožerom u jeziku
Izgnanici svetlosti
Rukovaće se s budućnošću
Za korak oni su uvek u preimućstvu
Osu njegovu potražimo
Oko koje se vrte nežna lelujava stabla
Tople zavetrine
Vid nam može biti uvećan
Dugo pamćenje kula
Posrebriće nam glas

Čari Novega Sada

Poiščimo os
Os okrog katere se vrti
Njegova nedelja njegov zlati prah
Zavzete rusalke ...
Vsi prizori svetlobe in senc vezenje megle
Se bodo zdaj zdaj
Oglasili z žvenketanjem spon
Vsako jutro ko nas umiva blago mleko
Zajček beli plesal bo
Po zaprti knjigi starega rožnega vrta
Poiščimo opito srce
Srce ki rase
Navajeno na nekdanji ritem
Na nočni vrtiljak z izdatno žerjavico
Z osjo v jeziku
Izgnanci svetlobe bodo
Stisnili roko prihodnosti
Oni so vedno korak naprej
Os njegovo poiščimo
Okrog katere se nežno vrti zibajoče drevje
Topla zavetrja
Vid se nam lahko izostri
Dolg spomin na stolpe
Nam bo posrebril glas

Livenje zvona

Pohodismo mnoge gradove i krajeve
Tražismo livca u mrtvim virovima
Bez tela bez imena livca zvona
Da izmeri prostor u grudima rukom da ga sažme
I izlije u oblinu
Livca koji će popuniti zvučnu prazninu gladu
Koja je rađala glad
Dok imasmo svoj život u ruci i svoju smrt
I lutasmo svetom s okom i uhom nad zemljom
Osluški vasmo kako kosti zvone
Kako mineralni pastir diše u visoku luku duge
Živi pesak sakupljamo kraj drveća
Jezikom voda služismo se
Bejasmo tigrovi na žarkim grebenima
Na koje se oslanjalo nebo
Uho rašireno zadivljeno obnaženim glasom ploti
Sa usana iščileše sve molitve
Zemlja je poricala da bi gnezdo ptičije
Strgnite svoju odeću svoju kožu govoriše nam
Pođite onde gde vas niko neće naći
Pred stenu stanite slušajte glas njen
Slušajte ribu u vodi
Zvuk koji se ne oplodi sa zvukom zemnim spojte
A glas dece sa glasom mudraca
Sve dok na grani ptica bude
Vaseljenom u bezmerje brujaće glas novi brujaće zvono
Al mi ne stadosmo putevi sveta behu otvoreni
U biljnim hramovima grlice crtasmo
Crtasmo guštere na koži slušajući eho ponornica
Ne ne i ne taj glas je tamo u špilji sna
Sjedinjen s penušavom vodom pod zelenom maskom mrtvacu
Taj glas kojim se služe pustinje pod vetrom
Kojim se služi telo u zagrljaju sunca
On budi talas netaknuti
Tamo gde bolest kroči kedrove razvija
Deli glasove strave od glasova svetla
Taj glas odsečen od naše tišine

Ulivanje zvona

Obhodili smo številna mesta in kraje
V mrtvih tolmunih smo iskali livarja
Brezimnega netelesnega livarja zvonov
Da bi izmeril prostornino prsi jo z roko sežel
In jo ulil v oblino
Livarja ki bo napolnil zvočno praznino z gladjo
Ki je porajala glad
Dokler smo rokovali s svojimi življenji in smrtmi
Dokler smo begali po svetu z očmi in ušesi nad zemljo
Smo prisluškovali kako zvonijo kosti
Kako mineralni pastir diha v visoko zatočišče mavrice
Pri drevcih smo zbirali živi pesek
Govorili smo jezik voda
Bili smo tigri na ožarjenih grebenih
Na katere se je naslanjalo nebo
Uho razširjeno začudeno nad razgaljenim glasom polti
Ustnicam so pošle vse molitve
Zemlja je zanikala da bi bila ptičje gnezdo
Strgajte svoja oblačila kožo nam je govorila
Pojdite tja kjer vas nihče ne bo našel
Pred skalo se postavite poslušajte njen glas
Poslušajte ribo v vodi
Zvok ki se ne oplodi spojite z zemeljskim zvokom
Glas otrok pa z glasom modrecev
Dokler bo ptica na veji
Bo brnel nov glas v vesolje brezumno brnel bo zvon
In nismo se ustavili poti sveta so ostale odprte
V hramih zelenja smo risali grlice
Risali smo kuščarje na kožo poslušali odmeve ponikalnic
Ne ne in ne ta glas je v votlini sna
Zlit z razpenjeno vodo pod zeleno masko mrtvecev
Ta glas ki služi puščavam pod vetrom
Ki služi telesu v objemu sonca
Budi nedotaknjen val
Tja kamor zaide bolezen razveje cedre
Deli glasove groze od glasov svetlobe
Ta glas odsekan od naše tišine

Oslobođen kobi oslobođen dignute ruke
Ogoljen kao leto kao lasta u očima
Zamršen u vodenu bilju rasturen u prahu našeg glasa
Ko ga ne bi čuo!
Ko zrnevlje raži zrije strpite se samo
Za stoleće za milenij koji
Bruj zvona pokuljaće nebesima zvona našeg
Izlivenog u zaptivenoj magli duše

Osvobožen usode osvobožen dvignjene roke
Ogoljen kot poletje kot lastovka v očeh
Zapleten z vodnim biljem razdejan v prahu našega glasu
Kdo ga ne bi slišal!
Za kanec potrpite kakor zori zrnje rži
Za stoletje za kakšno tisočletje
Do nebes bo privrelo našega zvona brnenje
Ki smo ga ulili v tiščeči megli duše

Krušedolski anđeo

Bregu se vasseljenskom uputih
A evo srce pokopavam
U bleštavim lagumima
Med leta obli me; suton je anđele
Zvona odjekuju večernja
Svetlost što se iz tvog oka ote
Kroza me prođe i čestar zari
Putnik sam zakasneli anđele
Sa dalekog peščanog ostrva
Sedimo rame uz rame
Lakše ćemo noć probdeti

Krušedolski angel

K obrežju veselja sem krenil
A glej v bleščečih rovih
Pokopavam srce
Med poletja me je oblil; sonce zahaja angel
Zvonovi večerni odmevajo
Svetloba ki kane iz očesa tvojega
Gre skozme in gaj zablesti
Potnik zamudnik sem angel
Z daljnega peščenega otoka
Sediva z ramo ob rami
Laže bova noč prebedela

Godina 5000

Razjarene bube izmielele iz zardala peska
Sanjamo li ili nam se priviđa devica nebeska

Verna smeru vetra bilju mirisu senki
Zemlja se otvara prema glasu opnastih semenki

Stolećima već mesto nas u korenju krtica peva
Sve što je bilo naše sad nam se podsmeva

Mesecu suncu kraguju zadahtali oblak se protivi
Nekoliko puževa pokušava naš život da živi

Oslonjeni ko čuvari o večnu tišinu mi čekamo nemo
S belim prebelim svetovima da se sporazumemo

O svetlosti pod ivom deco što se hranite ribama
Vreme je da krenemo zajedno ka zvezdanim izbama

Leto 5000

Mar sanjamo besne žužke ki rojijo iz rjastega peska
Ali se nam prikazuje devica nebeška

Zvesta smerem vetra bilju vonju senc
Se odpira zemlja proti zvoku mrenastih semen

Že stoletja namesto nas poje krtovka med koreninami
Zdaj se nam vse kar je bilo naše smeji

Mesecu soncu jastrebu zasopel oblak se upira
Nekaj polžev poskuša živeti naša življenja

Kakor čuvaji oprti na večno tišino čakamo nemi
Da bi se z belimi prebelimi svetovi sporazumeli

O sij pod vrbo otroci ki jeste ribe
Odrinimo skupaj k zvezdnim izbam čas je že

Spojnice za ptice

To behu naši rasuti domovi
Papirus koji smo zdrobili
S letnjom azbukom punom kresnica
Lestve sa stilskim figurama noći
To beše sladostrasni pesak olujnoj šaci
Čarobnjakov glas na zelenom proplanku punom reči
Krajnja stanica ploti vetrovit dah tame
Na brodovlju životinja klečimo i molimo se
Gledamo svoju dušu na zategnutoj žici
Niko ne zna šta nas čini uskim strmim stepeništem
Šta plodne usne znaju šta kriju
Životinje se pare ržući njihova tanana svetlost
Naglo prolazi kraj naših nozdrva
Kao probuđena munja kroz drveće

Sponke za ptice

To so bili naši razsuti domovi
Papirus ki smo ga zmleli
S poletno azbuko polno kresnic
Lestve s stilističnimi figurami noči
To je bil sladostrastni pesek nevihtni pesti
Čarovnikov glas na zeleni jasi polni besed
Končna postaja mesenosti vetroven dušek teme
Na ladjevju živali klečimo in prosimo
Na zategnjeni jeklenici svojo dušo gledamo
Nihče ne ve kaj nas spreminja v ozka strma stopnišča
Kaj vejo kaj skrivajo plodna usta
Živali se pariyo rezgetaje njihova nežna svetloba
Naglo prehaja mimo naših nozdrvi
Kakor skozi drevje strela zbujena

Kao šum ševara

Kao šum ševara
Na sve strane razlivam se
Drvlje i kamenje valjajući
Stotinu potoka uliva se u me
Tok moj nepremostiv je
Vi koji zaboravljate huk taj
Koplja i štitove nosite natraške!
Stoku pustite na pašu
Konje odvežite
Mom širenju kraja nema
Mutan i krvav valjam se
Lepota sveta u me se uliva

Kot šum trsja

Šum trsja
Se na vse strani razlivam
In debla in kamne kotalim
Moj tok je neobvladljiv
Sto potokov dere vame
Vi ki ste pozabili bučanje
Nazaj odnesite kopja ščite
Živino na pašo spustite
Odvežite konje
Mojemu raztezanju ni konca
Moten krvav se kotalim
Lepota sveta lije vame

Karika lanca večna

Bih glista bih crv
U jabuci u patosu
Prag kućni izjedoh gredu stropa
Ne poslah decu u svet
Na svetkovine ih vodih
Pozlatu sa bilja skidah
Puževe napasah
Zovom nečujnim omamljen
Trista leta šumskim dijakom bih
Zelene obrede učeći
Bih smet u gori iznad bih
U more se ulih
Videh orgulje u vodi
Nebo se prenu iz sna tisućletna
Hor svih mrtvih od pamtiveka
Pesmu je žeo
Videh ono što i ti vide
Čuh ono što i ti чу
Ne podoh tamo gde ti pode
Nad morem južnim gde umreh jednom
Na dan moga rođenja
Na kolena padoh vetru se poklonih
Žrtvu mu prinesoh
Pa uzeh nakovanj u šumi meh nebeski
Pogledom poglede vaše tražeći
I kariku veliku iskovah

Člen večne verige

Bil sem glista bil črv
V jabolku v patosu
Sem hišni prag brun v stropu nažrl
Otrok nisem pošiljal v svet
Vodil sem jih na praznike
Z zeli sem pozlato posnel
Polže napasel
Z neslišnim klicem sem bil omamljen
Diakon gozdni tristo poletij
Učil sem se obredov zelenih
Bil čez bil klóža na gori
Se v morje stalil
Orgle v vodi videl
Nebo se je zbudilo iz tisočletnega sna
Od zdavnaj zbor vseh mrtvih
Pesem je žel
Videl sem kar so ti videli
Slišal kar so ti slišali
Ne da bi šel kamor ti so šli
Nad južnim morjem kjer sem enkrat umrl
Na dan mojega rojstva
Sem padel na kolena se poklonil vetru
Mu žrtev dal
S pogledom poglede sem vaše iskal
Nakovalo vzel v gozdu meh nebeški
In velik člen skoval

Vulkan, moj brat

Vulkan, moj brat

Vulkan, moj brat

Postoji nešto što ne zida zid
Koje još zađe među nas
Mada sunce beše dva prsta diglo
Za poplavu jave, za skamenjeni klas
Vulkan, moj brat isteruje zeca iz grotla
Tamno je postalo nebo, uvežbava sat
Ogromna jeka ne liši nas užitka
Sad je tu mrtav list i rečenica čitka

Vulkan, moj brat

Obstaja nekaj kar zidu ne zida
Nekaj kar še zaide med nas
Četudi je sonce dvignilo dva prsta
Za poplavo resničnosti, za okameneli klas
Vulkan, moj brat izganja zajca iz žrela
Nebo je postalo temno, uri uro
Odmev ogromni ne odjemlje nam užitka
Zdaj sta tu mrtev list berljiva beseda

Glas iz sna

Glas iz sna govori mi
Da pogrešnim putem krenuh
Da se spodoba bojim ja
Koje će me satrti
Cariću cariću
Ptico lepa
Jasno mi je šta želiš ti
Nisi mi naklonjena

Usnio sam usnio sam
Kako mi oči kljuješ
A vuci udove razvlače
U šumi u vresu rumenom
Cariću moj cariću moj
Obmanuo si me

Glas iz sna

Iz sna glas mi govori
Da sem krenil po napačni poti
Da se bojim
Utvar ki me bodo strle
Kraljiček kraljiček
Ptiček lepi
Dobro vem po čem hlataš
Nisi mi naklonjen

Sanjalo se mi je sanjalo
Kako mi kljuješ oči
Kako v gozdu v vresju rdečem
Ude mi raznašajo volkovi
Prevaral si me
Kraljiček moj kraljiček moj

Braća

sinu Daliboru

Cvet na humci, resa na lesci,
Vesna se smešila kraj goruna plećata.
Vetar je jednako duvao,
Pčela cvet obletala,
Roj njen još zuji mi u ušima.
Kapi sunca slivale se, vresu nas vraćale
Gde plakasmo zagledani u vodu,
U pruće naših kolevki.
Zelenim vrhovima hrlili smo,
Mi deca žitna, da nebo podupremo,
Perun je strelama ognjenim
Jagnjad našu plašio.
Jutros, na reci, ljube nam vence isplele
Sobom pogače i so ponele,
Ljutićem žutim tugu kazivale,
A ljiljanom ptice dozivale.
U podne stado ćemo musti
Jedno ime izgovarajući,
Predvodniku venac darivati
Prvim mlazom kruh škropiti
I mrave čekati da se na nj kupe.
Tako su naši Vesnu blagoslovili.
Lice njeno, eno, iz magle izranja,
K'o polumesec na nebu.
So nas i kruh na trpezi čekaju

Brata

sinu Daliborju

Cvet na krtini, mačica na leski,
Vesna se je smehljala ob plečatem hrastu.
Kot po navadi je pihal veter,
Čebela lebdela ob cvetu,
Še zmeraj brenči mi v ušesih njen roj.
Sončne kaplje so se zlivale, vresju so nas vračale,
Kjer smo jokali, zagledani v vodo,
V protje naših zibk.
Hiteli smo k zelenim vrhovom,
Mi, žitni otroci, da bi podprli nebo,
Perun je z ognjenimi strelami
plašil naša jagnjeta.
Zjutraj so nam ljube vence spletle ob reki,
S sabo so pogače in sol prinesle,
Z rumeno zlatico so o žalosti pele,
Z lilijo ptice klicale.
Opoldne bova čredo molzla,
Eno ime izgovarjala,
Vodniku bova venec darovala,
S prvim curkom kruh škropila
In čakala mravlje, da se zberejo na njem.
Tako so naši Vesno blagoslovili.
Njen obraz, glej, vstaja iz megle
Kot polmesec na nebu.
Na mizi naju čakata sol in kruh.

Dunav ljubavnik

Kao da će obuti papuče
I zagaziti u travu
Decu da motri kako se vole
Pustinjak sa peskom u kosi!
Ljudi se bacaju u njega glavačke
Čakaju ga da bi išao brže
Ne znaju šta hoće srde se
A potom opet traže
Sedlaju ga vešaju oko vrata
Udvaraju mu se, preteruju!
Mešaju njegovu vodu sa sokom
I poslužuju hladni obrok.

Ljubica Donava

Kot da bo obula opanke
In v travo zabredla
Gledat otroke kako se imajo radi
Puščavnica s peskom v laseh!
Vanjo se na glavo mečejo ljudje
Jo spodbadajo da bi tekla hitreje
Ne vedo kaj hočejo jezijo se
In nato spet terjajo
Sedlajo jo okrog vratu se ji obešajo
Ji dvorijo, pretiravajo!
S sokom njeno vodo mešajo
In strežejo mrzlo malico.

Nova kuća

Duh šumski seli se u me
Ja svoje delo završio sam
Nečujan bezimen
Vetar kroza me duva
Čas u jednom čas u drugom obliku
Na sve strane polećem
Ja novorođeni beskućnik
Na obrednoj gozbi sam
Rilicama muve mirisne sokove sišem
Slabašni kao aveti od slame
Vesnici nebeski
U rumeno lišće odenuše me

Nov dom

Gozdni duh se vame seli
Neslišen brezimen
Sem končal svoje delo
Veter piha skozme
Zdaj v eni zdaj v drugi obliki
Nese me na vse strani
Jaz novorojeni brezdomec
Sem na obredni gostiji
Z rilčkom mušjim sesam dišeče sokove
Kot slamnate pošasti slabotni
So me nebeški glasniki
Odeli v rdeče listje

Ko si ti

Ko si ti? Ljubičasta kap vode,
Bela humka*,
Večna ptica, pamučna riba ili
Vrač opsednut zorom koji čuva
Tajne ključeve
Ključeve za visinu čovekovu
I čovekov pad

**Bela humka velika je grobna humka u Vojvodini. (nap. prev.)*

Kdo si ti

Kdo si ti? Vijolična kapljica vode,
Bela gomila*,
Ptica večna, riba bombažna ali
Z zoro obseden vrač ki čuva
Skrivne ključe
Ključe za človekovo višino
In človekov padec

**Bela gomila (Bela humka) je veliko gomilno grobišče v Vojvodini.
(op. prev.)*

Okreni se sećanju

Okreni se sećanju
Nostalgiji lišća
Svemu što sahne i mre
I ne zaboravi naranče
Što se u snu greju
I kazuju priče
Svake noći tvoj trud oživeće
Nove naseobine

Obrni se k spominu

K spominu se obrni
K nostalgiji listja
K vsemu kar sahne mre
In pomaranč ne pozabi
Ki se grejejo v snu
In pripovedujejo pravljice
Vsako noč bo tvoj trud oživel
Nove naselbine

O autoru

Rade Tomić rođen je 9. 4. 1934. godine u selu Papratna pod obroncima Stare planine. Prva četiri razreda pohađao je u rodnoj Papratni. Kao talentovano dete, opštinske vlasti su ga poslale na dalje školovanje. Završio je srednju poljoprivrednu školu. Književnost je studirao na Višoj pedagoškoj školi u Zrenjaninu i na novosadskom Filozofskom fakultetu. U Novom Sadu je osnovao i uređivao časopis *Poezija*, koji je izlazio od 1968. do 1969. godine. Njegova poezija prevedena je na albanski, engleski, francuski, mađarski, makedonski, rumunski, ruski, slovački i slovenački jezik.

Tomićev pesnički prvenac *Za sutra uveče* izdala je Matica srpska, 1966. godine. Za njega je, zajedno sa Tanjom Kragujević, dobio »Brankovu nagradu«. Usledila je knjiga *Treće oko*, Kulturni centar, 1969. Treću knjigu *Čari Novog Sada* izdala je Matica srpska, 1972. godine, dok je pesničku zbirku *Vulkan, moj brat* objavio u izdavačkoj kući Radivoj Ćirpanov 1976. godine. Posthumno su objavljene još četiri knjige sa njegovim izabranim pesmama: *Za zvukom*, Književna zajednica Novog Sada, 1986; 1996. godine u Francuskoj je objavljena knjiga *Nous avons donc existé* (Éditions Noir&Blanc), u prevodu Mirej Roben; pesnikinja Tatjana Cvejin napravila je izbor pesama u knjizi *Leto 5000*, Književni klub »Branko Miljković«, Knjaževac, 2004; sledi knjiga *Livenje zvuka*, Knjaževac 2008.

Rade Tomić umro je 29. 1. 1985. godine u Novom Sadu.

O avtorju

Rade Tomić se je rodil 9. 4. 1934 v vasici Papratna, pod obronki Stare planine. Prve štiri razrede je končal v rodni Papratni. Kot nadarjenega otroka so ga občinske oblasti poslale na šolanje. Končal je srednjo agronomsko šolo. Književnost je študiral na Višji pedagoški šoli v Zrenjaninu in na novosadski Filozofski fakulteti. V Novem Sadu je ustanovil in urejal revijo *Poezija*, ki je izhajala od 1968 do 1969. Njegova poezija je prevedena v albanski, angleški, francoski, madžarski, makedonski, romunski, ruski, slovaški in slovenski jezik.

Pesniški prvenec *Za jutri zvečer* je izdal pri Matici srpski, 1966. Zanj je, skupaj s Tanjo Kragujević, prejel »Brankovo nagrado«. Prvencu je sledila knjiga *Tretje oko*, Kulturni centar, 1969. Tretjo knjigo *Čari Novega Sada* je izdal leta 1972 pri Matici srpski. Zadnjo pesniško zbirko *Vulkan, moj brat* je izdal pri založbi Radivoj Čirpanov, leta 1976. Posthumno so izšle še štiri knjige z izbori njegovih pesmi: *Za zvokom*, Književna zajednica Novog Sada, 1986; leta 1996 je v Franciji izšla knjiga *Nous avons donc existé* (Éditions Noir&Blanc), v prevodu Mireille Robin; pesnica Tatjana Cvejina je naredila izbor pesmi v knjigi *Leto 5000*, Književni klub »Branko Miljković«, Knježevac, 2004; sledi ji knjiga *Ulivanje zvoka*, Knježevac 2008.

Rade Tomić je umrl 29. 1. 1985 v Novem Sadu.

Kazalo / Sadržaj

Krištof Dovjak: Rade Tomić – Šumski dijakon	4
Krištof Dovjak: Rade Tomić – Gozdni diakon	5
<i>Za sutra uveče</i>	16
<i>Za jutri zvečer</i>	17
Za sutra uveče	18
Za jutri zvečer	19
Čajkovski (koncert za klavir i orkestar br. I, B-mol)	20
Čajkovski (koncert za klavir in orkester št. I, B-mol)	21
Prva pesma za Vladimiru	22
Prva pesem za Vladimiro	23
Što pre skinite svojo kožo	24
Čim prej si slecite kožo	25
Pesma o pisateljki mašini	26
Pesem o pisalnem stroju	27
Ti tamo	30
Ti tamle	31
Bombardujem tišino	32
Bombardiram tišino	33
<i>Treće oko</i>	34
<i>Tretje oko</i>	35
*** (Evo poseda koji sam stekao daleko od vas ...)	36
*** (To je imetje, ki sem ga pridobil, daleč od vas ...)	37
*** (Preliha li se glas naš u glas olujni ...)	38
*** (Se naš glas preliha v nevihtni glas ...)	39

***(A voleli smo i mleč i maglu i voće ...)	40
***(Ljubili smo mleček in meglo in sadje ...)	41
Treće oko 1-3	42
Tretje oko 1-3	43
Nepoznati mi je dao četiri palidrvca	46
Neznanec mi je dal štiri vžigalice	47
Vri bruji kulja	48
Vre brni prska	49
***(Zovu te zlatne trube leta ...)	50
***(Kličejo te zlate trobente poletja ...)	51
Čari Novog Sada	52
Čari Novega Sada	53
Čari Novog Sada	54
Čari Novega Sada	55
Livenje zvona	56
Ulivanje zvona	57
Krušedolski anđeo	60
Krušedolski angel	61
Godina 5000	62
Leto 5000	63
Spojnice za ptice	64
Sponke za ptice	65
Kao šum ševara	66
Kot šum trsja	67
Karika lanca večna	68
Člen večne verige	69

<i>Vulkan, moj brat</i>	70
<i>Vulkan, moj brat</i>	71
Vulkan, moj brat	72
Vulkan, moj brat	73
Glas iz sna	74
Glas iz sna	75
Braća	76
Brata	77
Dunav ljubavnik	78
Ljubica Donava	79
Nova kuća	80
Nov dom	81
Ko si ti	82
Kdo si ti	83
Okreni se sećanju	84
Obrni se k spominu	85
<i>O autoru</i>	86
<i>O avtorju</i>	87

LJUBICA DONAVA / DUNAV LJUBAVNIK

Rade Tomić

Izbor, prevod in predgovor: **Krištof Dovjak**

Prevod predgovora: **Dragana Bojanić Tijardović**

Urednik: **Peter Semolič**

Vezenina na naslovnici in naslovnica: **Katja Kuštrin**

Izdajatelj: **Kulturno-umetniško društvo Poiesis, Trebinjska 8, 1000 Ljubljana,**
<https://www.poiesis.si/>

Ljubljana, april 2020